

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm V. Finem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

dex Actore postulante receptis testibus aliisque probationibus, si de meritis causæ liqueat, procedere ad sententiam definitivam. *l. Consensaneum s. C. quomodo & quando.* Dixi autem, *Actore postulante*, nam ut ex eadem lege constat, alia insuper remedia sunt, quibus Actori subuenitur, videlicet ut Reus capiatur, & in iudicium trahatur, vel ut actor in reali actione mittatur in solidam possessionem rei petitiæ. In personali autem actione, mittatur in possessionem bonorum secundum modum debiti, ita ut postea Reus si recuperare velit, actoris onus subire debeat, uti tradit *gl. in cit. l.*

3 Quia verò dicta remedia in priuatam a actoris utilitatem introducta sunt, idè ipsi, quod maluerit eligere concessum est, uti *Panorm. hic docet n. 18. & 22.* Vbi generalem Regulam tradit. Si in iure plura remedia alternatiuè concedantur in fauorem partis, tamen si verba ad iudicem dirigantur, tamen in partis electione esse, vnum eligere, & à iudice petere, ut id exquiratur.

CAPITVLVM V.

Finem.

PARAPHRASIS.

Cum expediat finem litibus maturè imponi, præsertim in causis beneficiorum, quippe quæ sine Ecclesiarum damno diu vacare non possunt, idè statuit Innocentius III. Si, postquam vna pars litigantium suam intentionem fundauit, altera exceptionem peremptoriam opponat, quam in continenti probare nolit, aut non possit, ut ad moderatas expensas, parti aduersariæ condemnentur, quas fecit ex illo tempore, quo induciæ concessæ sunt ad peremptoriam probandam; aut si expensas soluere nequeat, alio modo secundum iudicis arbitrium puniatur; hæc tamen intelligi debent, si exceptionem oppo-

nens in ea probanda defecerit, & merito quidem ita decretum est, ad arcedendam hominum malitiam, qui frequenter ad impediendum aut differendum processum, exceptiones falsas opponere solent.

S V M M A R I V M.

1. *Ad lites citò expediendas friuola exceptiones, & dilationes amputari debent.*
2. *Intentione Actoris jam probatâ & fundatâ, opponi tamen potest exceptio peremptoria, qua sit cum ea compossibilis.*
3. *Non tantum qui in dilatoria seu emergente exceptione quam opposuit, probanda deficit, ad expensas aduersario restituendus per interlocutoriam Sententiam rectè condemnatur, ante definitivam in causâ principali latam, sed ex speciali capituli huius constitutione etiâ ille, qui deficit in probanda peremptoria exceptione, quam temerè opposuit.*
4. *Mulctatur ob delictum in pecunia, si ob inopiam eam soluere non possit, in corpore puniendus est.*

NOTA I. Lites quantum fieri potest, citò expediri & non protrahi debent absque necessitate, ne partes litigantes laboribus & expensis frustra fatigentur; quamobrem exceptiones friuolæ, & dilationes non necessariae amputari debent, maximè in causis beneficialibus, aliisque spiritualibus. *Clement. 2. de Verb. signific.*

NOTA II. Exceptio peremptoria opponi etiam potest, postquam probationes ab Actore allatæ, testes publicati, & in causâ conclusum fuit. Ita *gloss. hic verb. Exceptionem.* & bene explicat *Panorm. n. 3.* Intelligendum id esse de Exceptionibus, quæ compossibiles sunt cum intentione Actoris probata & fundata, v. g. si actor probauit matrimonium in facie Ecclesiæ contractum, alter coniux obijcere potest impedimentum consanguinitatis. *c. 1. de Ordin. cognit.* Item si actor probauit, equum ad se titulo emptionis pertinere, Reus conuentus legitimam viuca-

pionem obijcere potest, eaque probata obtinere. Præterea si Actor probavit, pecuniam tibi mutuo datam esse, tu excipiendo dicere potes, factum postea subsecutum fuisse de debito non petendo.

Nota III. Licet alioqui super exceptione peremptoria, & attinentibus ad illam non pronuntietur ante sententiam definitivam, ut diximus in *c. 1. de Ord. Cognis.* id tamen specialiter constitutum est in odium temerè opponentium peremptoriam exceptionem, quòd mox ubi in eius probatione defecerint, antequam sententia feratur, interlocutoriè condemnentur ad expensas, quas adversarius per id tempus induciarum facere debebat, alia verò ratio est, de exceptionibus dilatoriis aut emergentibus, cum enim de iis statim pronuntiarì debeat, antequam ulterius procedatur, aut sententia super causa principali feratur, ideò generatim de illis dici debet, si reus opponens exceptionem dilatoriam aut quasi dilatoriam seu emergentem, in eius probatione succumbat, mox adversario ad expensas præstandas, eadem interlocutoria sententia rectè convenienterque condemnari, ut hinc monet *Panorm. n. 12.* & sumitur ex *c. 1. de except. in 6.* quemadmodum & contumax prius non auditur, quam adversario expensas soluerit, quas facere ob eius tergiversationem debuit. *c. 1. h. t. in 6. l. Sancimus. 15. C. de iudicis.*

Nota IV. Si quis multam aut debitum ex delicto proveniens solvere non possit ob inopiam, tunc aliter v. g. in corpore puniendus est, juxta *l. 1. in fine. ff. de panis.* Unde sumptum est illud vulgatum: *Qui non habet in aere, luat in Corpore.*

CAPITVLVM VI.

Cùm dilecti.

PARAPHRASIS.

Contra electum Episcopum Leodicensem
Archidiaconus & Henricus Canonicus,

suo & aliorum Canonorum nomine (quorum literæ de rato exhibitæ erant) crimina quædam objecerunt ad impediendam confirmationem eius tanquam indigni, cum autem Innocentius III. super his inquit mandasset, electus veluti gravatus à parte adversa appellavit, sed appellationem per sufficientes procuratores prosecutus non est, cum tamen pars adversa prosequi vellet, ex quo non levis contra electum orta erat suspicio, nihilominus Papa juris Ordinem servare volens, mandavit illi, ut usque ad Dominicam *Ego sum Pastor bonus*, per se, vel per procuratorem Pontifici se præsentaret, responsurus ad objecta; alioquin se processurum quatenus de jure poterit, quandoquidem terminus ille ut peremptorius assignatur: verum eo non comparente, pars adversa ipsèque Papa diu ultra terminum expectarunt; denique simplex nuntius advenit, excusationis tantum literas ferens, quòd videlicet nuntium & mandatum Papalem de comparando serò acceperit, ideòque tam brevi tempore venire non poterit; sed excusationem reiecit Pontifex, nam sicuti nuntium mittere poterat electus, ita & procuratorem destinare cum mandato respondendi. Proinde si mandetur alicui, ut veniat ad certum terminum, duo mandantur, & ut veniat, & ut ad diem præstitutam; quare si alterum non possit, quod secundarium est, implere, debet tamen satisfacere in principali, sicuti si debitor sis solutioni faciendæ ad diem S. Georgij, & tunc solvere non possis, debes nihilominus solvere postea, si possis. Propter hæc Pontifex electum judicavit contumacem fuisse, ideòque eum condemnat ad legitimas & moderatas expensas præstandas parti adversæ, ex eo tempore quo desideratâ illius præsentia, post interpositam ab ipso appellationem, citatio emanavit, & pars adversaria eundem expectare debuit.

SVM-